

Gandirea

Definirea si caracterizarea gandirii

Termenul de gandire este utilizat, de multe ori, in viata de zi cu zi in sens diferit de cel pe care-l are in psihologie.

Gandirea este nivelul cel mai inalt de prelucrare si de integrare a informatiei atat despre lumea externa cat si despre noi insine.

Definitie: Gandirea este procesul psihic cognitiv de reflectare mijlocita si generalizare abstracta – sub forma notiunilor si ratiunamentelor a insusirilor comune, esentiale si necesare ale obiectelor si a relatiilor logice dintre ele.

Gandirea:

- ✓ Are un caracter mijlocit – ea nu opereaza direct asupra realitati, ci asupra informatiilor furnizate de perceptii si reprezentari;
- ✓ Are un caracter general-abstract – opereaza cu concepte si operatii logice;
- ✓ Se organizeaza in sistem multifazic – se intinde pe toate cele 3 coordonate temporate;
- ✓ Are capacitatea de a rezolva probleme.

Structura psihologica interna a gandirii

Din punct de vedere structural gandirea poate fi: definita, pe rand, ca:

- a) Sistem de notiuni, de judecati si de ratiunamente (latura de continut);
- b) Sistem de operatii (latura relationale);
- c) Sistem de produse (latura operatorie a procesului);

Psihologul american J.P.Guilford, a propus un model larg acceptat al structurii gandirii, alcatuit din 3 elemente:

- a) Operatii: evaluare, gandire convergenta, gandire divergenta, memorie, cognitie;
- b) Continuturi: comportamental, semantic, simbolic si figural;
- c) Produse: unitati, clase, relatii, sisteme, transformari si implicatii.

Rezulta o structura multifunctionala a gandirii alcatuita din $5 \times 4 \times 6 = 120$ de patternuri, definite simultan pe baza a trei criterii: operatii, continuturi si produse. Pornind de la modelul de mai sus, Guilford a pus in evidenta patru trasaturi principale ale procesului global al gandirii.

- 1) Flexibilitatea (modificarea prompta a unghiului de abordare a unei probleme);
- 2) Fluiditatea sau cursivitatea (densitatea ideilor, opiniilor, solutiilor in unitatea de timp);
- 3) Originalitatea (gradul de noutate al produselor);
- 4) Elaborarea (gradul de completitudine si elaborare a proceselor gandirii umane).

A. Gandirea ca sistem de notiuni, judecati si ratiunamente

Unitatea informatională de baza a gandirii este notiunea spre deosebire de perceptie si reprezentare, notiunea nu se aseamana cu obiectul, este loc de intalnire intre diverse dimensiuni conceptuale.

Dupa modul in care satisfac criteriile esentialitatii si necesitatii, obtinurile pot fi:

- a) empirice sau cotidiene / limitate, saracacioase, subiective, etc.
- b) stiintifice.

Dupa isusirile pe care le reflecta, notiunile pot fi:

- a) concrete;
- b) abstracte.

Principilor si a legilor generale in analiza si explorarea relului, in diversitatea laturilor si formelor sale particulare.

B. Operatiile industriale se realizeaza in doua forme:

1. algoritmica – o succesiune strict determinanta a secventelor a carei espectare conduce, in mod necesar, la obtinerea rezultatului preconizat.
2. euristica – se desfasoara “aborescenta”, in evantai, a cautarilor si a transformarilor. Se poate vorbi despre o euristica a reprezentativita si una a disponibilitatii.

C. Gandirea ca sistem de produse

Intelegerea este functia esentiala a gandirii ,nucleul tare al activitatii de cunoastere in plan individual, de a depinzand desfasurarea ulterioara a celorlalte faze:

- Interpretarea;
- Explicarea;
- Teoretizarea.

Intelegerea contribuie la formarea memoriei semantice, la sistemul erarhizat al notiunilor => intelegerea de noi situatii si solutionarea de probleme complexe.

Gandirea ca proces de rezolvare a problemelor

Problema este un obstacol de ordin informational-cognitiv,pe care gandirea il intalneste pe traiectoria sa, de la o situatie initiala la cea finala.

Problema se defineste prin trei elemente:

- Starea initiala sau punctul de plecare
- Scopul problemei sau starea finala

Judecata este o structura informationala mai complexa, care reflecta obiectul in relatia cu alte obiecte.

Rationamentul este o operatie a gandirii si o structura discursiva erarhizata, in care se porneste de la anumite date si se obtin altele noi.

Gandirea ca sistem de operatii

Componenta operatorie a gandirii consta dintr-un ansamblu de actiuni si procedee mintale de transformare a informatiilor si a notiunilor in vederea obtinerii unor cunostinte noi sau a rezolvarii de probleme se pot distinge doua tipuri de operatii:

- fundamentale
- instrumentale

Operatii fundamentale sunt:

1. analiza – operatie de descompunere, in minte a unui obiect in elementele sale componente si de apreciere a semnificatiei fiecarui element in cadrul intregului;
2. sinteza – consta in reconstituirea, in minte a unui obiect, intreg in elemente sau insusirile date izolat;
3. comparatia – presupune evidentierea pe plan mintal a asemanarilor si a deosebirile esentiale ale obiectelor si ale fenomenelor, pe baza unui criteriu;
4. abstractizarea – operatie de selectie ce consta in relevarea si retinerea unor insusiri sau relatii si lasarea “in afara” a altora considerate esentiale si accidentale;
5. generalizarea – operatie de sinteza superioara care presupune extinderea rezultatului sintezei notiune-principiu-lege asupra tuturor cazurilor particulare care poseda insusirile date;
6. concretizarea(individualizarea) – operatie de aplicare a notiunilor
7. actiunile sau operatiile care conduc de la starea initiala la cea finala.

1). Dupa cunoasterea elementului care-o alcatuiesc, o problema poate fi:

- bine definita;
- slab definita.

2). Dupa operatiile prin care se pot rezolva problemele,acestea pot fi:

- a) probleme de rearanjare a elementelor ;
- b) probleme de structurare a elementelor;
- c) probleme de transformare.

Rezolvarea unei probleme presupune mai multe etape:

1. reformularea sau simplificarea problemei – este foarte importanta, deoarece da specificarea starii initiale si a celei finale, depinde coincidenta dintre solutia gasita si cea asteptata;
2. avansarea ipotezelor - cu privire la modul de rezolvare, unde se utilizeaza strategii algoritmice daca problema este simpla sau familiara, daca problema este noua sau complexa se vor utiliza strategi euristice bazate pe incercare si eroare;
3. testarea ipotezelor – executarea efectiva a operatiilor care le solicita problema;
4. verificarea - presupune compararea rezultatului obtinut cu starea finala, solicitata de problema;
5. reluarea mersului rezolutiv daca rezultatele nu sunt cele asteptate.

Tipologia gandirii

Pe baza raportului analitic- sintetic, avea tipul de gandire:

- a) analitic – caracterizat prin predominarea functionala a analizei , prin centrarea pe detalii, pe disocieri succesive, operand in profunzimea lucrurilor

- b) sintetic – caracterizat prin predominarea funțională a sintezei, prin centrarea pe ansamblu, pe sistem, pe întreg, pe subestimarea detaliilor surprinzând generalul și universalul din lucruri.

Pe baza raportului dintre concret și intuitiv, avem tipul de gândire:

- a) intuitiv-concret – unde predomină capacitatea de operare în sfera sarcinilor și a situațiilor concrete, intuitive, bazându-se permanent pe imagini sau scheme figurate (percepții și reprezentări);
b) abstract-formal – unde predomină capacitatea de a opera în sfera construcțiilor teoretice pure, a structurilor logico-simbolice, desprinse de orice suport intuitiv, imagistic.

In funcție de tipul de gândire dominant, avem tipul de gândire:

- a) divergent – lasă liberă imaginația să multiplice ipotezele și soluțiile, fiind vorba de concretivitate;
b) convergent – urmează o linie deja trasată, recurgând la soluții model încărcate de logică.

După demersurile logice implicate, avem tipul de gândire:

- a) inductivă;
b) deductivă;
c) analogică.

Apartenența la un tip sau altul de gândire este condiționată atât genetic, cât și educațional.